

Klimatkunskap för lokala ledare

- ett utbildningspaket
för förtroendevalda
i Sveriges kommuner

DEL 1

Det här materialet är framtaget av **Klimatkommunerna**, med stöd av **Sveriges Kommuner och Regioner**, för att stärka dig i din roll som en av Sveriges lokala ledare i klimatomställningen.

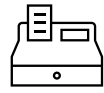
Utbildningen ger dig grundläggande kunskap om vad klimatomställningen innebär och konkreta tips på hur ni kan jobba för en hållbar framtid i din kommun. Den består av **två delar** som du går igenom i lugn och ro vid din dator.

Till varje del finns en **sammanfattning och samtalsfrågor** som du och dina politikerkollegor går igenom i grupp, exempelvis vid ett nämndsmöte.

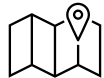
Lycka till!

/Klimatkommunerna

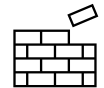
Varför är kommunerna viktiga i Sveriges klimatomställning?

Vi upphandlar varor och tjänster för hundratals miljarder om året (fordon, drivmedel, livsmedel, entreprenader m.m.).

Vi fattar avgörande beslut genom vår samhällsplanering.

Vi bygger byggnader och infrastruktur.

Vi har daglig kontakt med många invånare, genom skolor och förskolor.

Vi har etablerade kontaktvägar till företag och samverkar med det lokala näringslivet och civilsamhället.

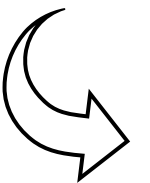
Vi är stora arbetsgivare.

... bland annat.

Så här är utbildningen uppbyggd:

DEL 1

1

Klimatförändringar:
Här står vi

KLIMAT
KIK
KOMMUNERNA

2

Vad händer vid
olika graders
uppvärmning?

KLIMAT
KIK
KOMMUNERNA

3

Vad ökar och minskar
vårt klimatavtryck?

KLIMAT
KIK
KOMMUNERNA

4

Vart ska vi?

Sveriges klimatpolitiska
ramverk

KLIMAT
KIK
KOMMUNERNA

5

Hur går det för oss?

KLIMAT
KIK
KOMMUNERNA

6

Vad behöver
kommuner göra?

KLIMAT
KIK
KOMMUNERNA

DEL 2

7

Så lyckas kommuner
med omställningen

KLIMAT
KIK
KOMMUNERNA

8

Vinster med
omställningen

KLIMAT
KIK
KOMMUNERNA

9

Inspirationsmaterial
och guider

KLIMAT
KIK
KOMMUNERNA

1

Klimatförändringar: Här står vi

Film: [En varmare värld \(SMHI\)](#) 12 min

Filmen beskriver hur utsläppen fördelar sig mellan olika länder och vad vi behöver göra för att minska utsläppen snabbt. (*Introt är långt, filmen kan startas vid 1.20 min och stängas vid 11.20 min*)

Världens länder har i Parisavtalet kommit överens om att:

A

hålla den globala uppvärmningen
under 4 °C

B

hålla den globala uppvärmningen
under 3 °C

C

förbjuda utvinning av fossila bränslen
senast 2035

D

hålla den globala uppvärmningen
under 2 °C

Världens länder har i Parisavtalet kommit överens om att:

A

hålla den globala uppvärmningen
under 4 °C

B

hålla den globala uppvärmningen
under 3 °C

C

förbjuda utvinning av fossila bränslen
senast 2035

D

hålla den globala uppvärmningen
under 2 °C

2

**Vad händer vid
olika graders
uppvärmning?**

1,5 grader (som Parisavtalet strävar mot) är inte en "säker" nivå.

Risk att uppemot 46 miljoner människor blir hemlösa på grund av stigande havsnivåer.

2 miljoner människor utsätts för vattenbrist i norra Europa.

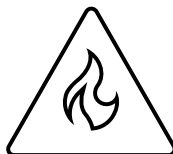

Kalfjällsområdena minskar i Sverige

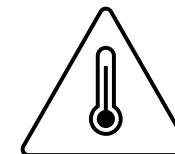
2 grader innebär ännu värre konsekvenser.

3,6 miljarder människor i Afrika, Sydasiens, Central- och Sydamerika och små önationer riskerar att drabbas av undernäring.

Vi kan räkna med 60 % fler skogsbränder runt Medelhavet.

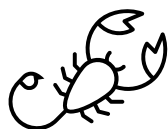

Extrema värmeböljor ökar med över 343 %.

3 eller 4 grader innebär katastrof för allt liv på jorden.
Med ländernas planerade åtgärder är vi på väg mot 3 °C.

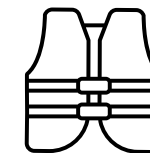
Den globala matproduktionen riskerar att fallera.

Vid 4 grader förvandlas Sydeuropa till öken.

Marina ekosystem kollapsar då det blir för varmt i haven.

Många lågt belägna öar blir obeboeliga runt år 2060.

Hur god kunskap har
förtroendevalda och
anställda i vår kommun om
klimatförändringarnas
effekter?

3

**Vad ökar och minskar
vårt klimatavtryck?**

Högt eller lågt klimatavtryck?

Ofta framställs vi i Sverige som föregångare när det kommer till klimatfrågan.

Men utsläppen från vår konsumtion räknas sällan med i beräkningarna.

Vi köper varor från andra länder och många svenskar reser på semester utomlands.
Det bidrar till att utsläpp sker på andra platser.

År 2020 var Sveriges konsumtionsbaserade klimatutsläpp 79 miljoner ton koldioxidekvivalenter, alltså i genomsnitt **8 ton per person och år**.

62 procent av dessa utsläpp uppstår utomlands.

För att nå Parisavtalet bör den globala genomsnittsutsläppen vara högst **1 ton per person och år 2050**.

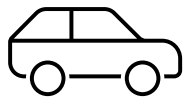

Vår levnadsstandard är högre än i andra delar av världen, även i jämförelse med andra länder i Europa.

Det innebär att vi proportionellt sett bidrar till de globala klimatförändringarna mer än de flesta andra länder.

De utsläpp som individer kan påverka delas ofta in i dessa kategorier:

"Bilen"

Hur vi tar oss till skolan/jobbet/aktiviteter (alla transportslag). Hur vi reser när vi reser på semester.

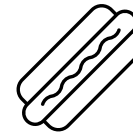
"Butiken"

Hur mycket och vad vi handlar. En begagnad t-shirt i jämförelse med en ny sparar t.ex. 2-8 kg växthusgaser

"Bostaden"

Hur vi bor. Hur mycket energi använder vi - och hur produceras den?

"Biffen"

Vad vi äter. En kost med mycket mejeriprodukter och kött ger större klimatavtryck än en mer växtbaserad kost.

"Besparingarna"

Hur investerar vi våra sparpengar? Olika företag har beroende på sin verksamhet olika klimatpåverkan

Så tycker svenskarna

Naturvårdsverket undersöker regelbundet allmänhetens kunskap och attityder till klimatfrågor. Senaste gången var 2021.

95 % tror att Sverige kommer att påverkas av klimatförändringar.

86 % svarar att det är viktigt att sätta in samhällsåtgärder för att bromsa vår klimatpåverkan.

8 av 10 tror att de själva kan göra något.

Så tycker svenskarna

Mest positiva är de tillfrågade till att köpa energisnåla hushållsapparater, köra bil energisnålt och sänka elförbrukningen.

7 av 10 kan tänka sig att köpa färre saker och semestra nära istället för att flyga utomlands.

6 av 10 är positiva till att samåka mer, äta mindre kött, välja elbil, ställa bilen till förmån för cykel eller elcykel och välja klimatsmarta fonder.

Så tycker svenskarna

I [undersökningar](#) som Europeiska investeringsbanken har låtit genomföra framgår att:

Av svenskarna vill drygt **70 %** ta bort skattelättnader för flyget och företag som är starkt beroende av fossila bränslen.

6 av 10 tillfrågade var också beredda att betala mer i skatt för att hjälpa utsatta hushåll i omställningen.

67 % ansåg att Sverige bör stötta länder som drabbas hårt av klimatförändringar.

4

Vart ska vi?

Sveriges klimatpolitiska
ramverk

Klimatlagen bestämmer att nuvarande och framtida regeringar ska ta beslut i förhållande till Sveriges klimatmål, som säger:

”Senast år 2045 ska Sverige inte ha några nettoutsläpp av växthusgaser till atmosfären, för att därefter uppnå negativa utsläpp.”

Sverige har också ett mål för hur utsläppen från transportsektorn ska minska. Hur lyder målet?

A

Utsläppen från inrikes transporter ska minska med minst 50 % senast år 2030 (jämfört med 2010)

B

Utsläppen från inrikes transporter ska minska med minst 70 % senast år 2030 (jämfört med 2010)

C

Utsläppen från inrikes transporter ska minska med minst 85 % senast år 2030 (jämfört med 2010)

D

Utsläppen från inrikes transporter ska minska med minst 70 % år 2045 (jämfört med 2010)

Sverige har också ett mål för hur utsläppen från transportsektorn ska minska. Hur lyder målet?

A

Utsläppen från inrikes transporter ska minska med minst 50 % senast år 2030 (jämfört med 2010)

B

Utsläppen från inrikes transporter ska minska med minst 70 % senast år 2030 (jämfört med 2010)

C

Utsläppen från inrikes transporter ska minska med minst 85 % senast år 2030 (jämfört med 2010)

D

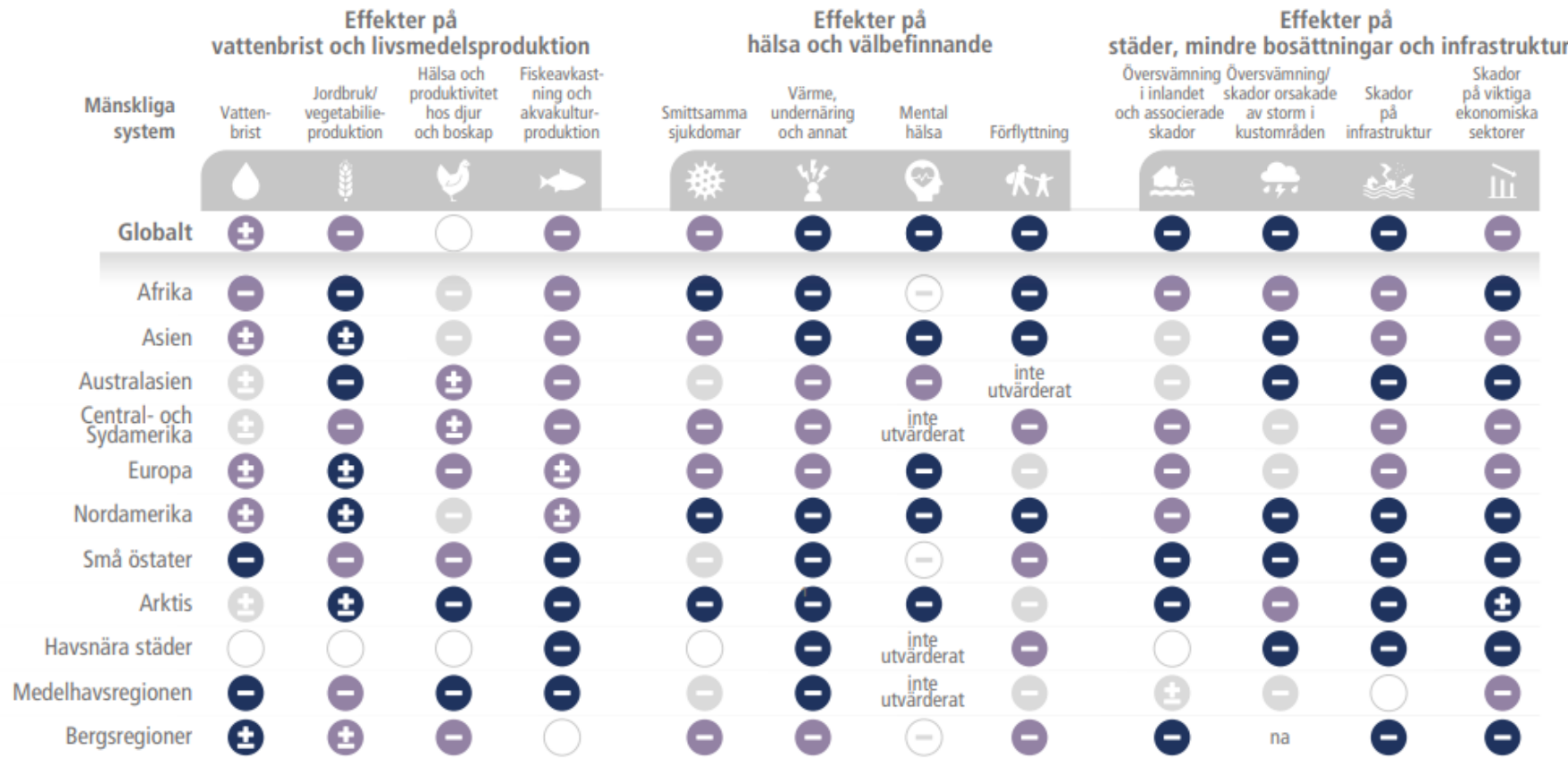
Utsläppen från inrikes transporter ska minska med minst 70 % år 2045 (jämfört med 2010)

5

Hur går det för oss?

Runtom i världen syns kraftiga effekter på vattenförsörjning, matproduktion, hälsa, välfärd, städer och infrastruktur, som beror på det förändrade klimatet:

(b) Observerade effekter av klimatförändringen på mänskliga system

Konfidensnivåer gällande attribution till klimatförändringen

- Hög eller mycket hög
- Medium
- Låg
- Begränsade eller otillräckliga belegg
- na Inte tillämpligt

Effekter på mänskliga system i delfigur (b)

- Ökande negativa effekter
- ± Ökande negativa och positiva effekter

Film: [Climate Crisis is out of control, says UN after worlds hottest week](#) (The Guardian)

Hur ser det ut i Sverige, då?

”

Under snart två decennier har utsläppen i Sverige minskat varje enskilt år, förutom de år då ekonomin återhämtade sig från finanskrisen och covid-19-pandemin.

Men för att nå Sveriges klimatmål och bidra till att hejda de globala klimatförändringarna måste utsläppen minska snabbare än hittills.

”

Källa: [Klimatpolitiska rådets rapport 2023](#)

Klimatnotet

Klimatvarning: Svensk politik ökar utsläppen

Regeringens klimatpolitik leder till ökade utsläpp av växthusgaser. Det är domen från det klimatpolitiska rådet. Den svenska klimatpolitiken tappade tempo under hela 2022.

Petra Hedbom/TT, Marielle Theander Olsson/TT

Klimatpolitiska rådet ordförande Cecilia Hermansson presenterar årets granskning av regeringens klimatpolitik. Foto: Anders Wiklund/TT

Även organisationer som historiskt sett "inte pratat klimat" pekar på klimatförändringens konsekvenser:

”

Försvarets verksamhet berörs både direkt och indirekt av konsekvenserna av klimatförändringar. Konfliktmönster, säkerhetspolitik, geostrategiska intressekonflikter, humanitära katastrofer och operationsområden påverkas av ett förändrat klimat. ”

FÖRSVARSMAKTEN

SVERIGES
RIKSBANK

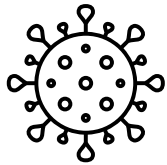
”

En försenad/utdragen omställning ökar risken för stora prISRörelser och osäkerhet på de finansiella marknaderna. (...) Mycket kommer att bero på den politik som genomförs för att ställa om från fossila energikällor till grön energi.

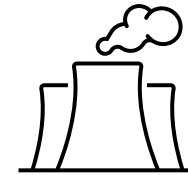
”

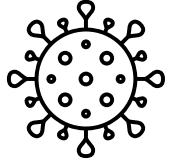

Samhällets roll vid kris

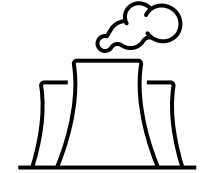

**Hur agerade vi under pandemin?
Kan vi lära oss något av det till
hur vi tacklar klimatkrisen?**

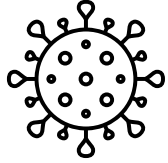

Samhällets roll vid kris

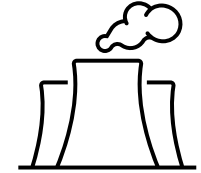

Pandemi

- Lägesrapporter och riskbedömning (Folkhälsomyndigheten)
- Regeringen har "kriskommunikation"
- Medier mycket aktiva
- Expertmyndighet rekommenderar åtgärder
- Tydlig kommunikation om åtgärder:
  - som samhället inför
  - som var och en förväntas göra
- Många kommuner i stabsläge

Samhällets roll vid kris

Pandemi

- Lägesrapporter och riskbedömning (Folkhälsomyndigheten)
- Regeringen har "kriskommunikation"
- Medier mycket aktiva
- Expertmyndighet rekommenderar åtgärder
- Tydlig kommunikation om åtgärder:
  - som samhället inför
  - som var och en förväntas göra
- Många kommuner i stabsläge

Klimatkris

- Lägesrapporter och riskbedömning (IPCC)
- Regeringen har inte "kriskommunikation"
- Medier måttligt aktiva
- Otydlig kommunikation om åtgärder:
  - debatt/konflikt om statliga åtgärder
  - tveksamhet att uppmana var och en att bidra
- Kommuner jobbar på olika nivå och i olika takt, utan tydlig ledning från nationell nivå

Allvar och hopp

”

Klimatkrisen är en samhällsfråga och en livsviktig fråga för mänsklighetens överlevnad. Om vi misslyckas är det inte så att jorden upphör att existera; det är vi som inte kommer att kunna leva på den.

Vi fasar ut oss själva om vi inte kan anpassa hur vi lever efter de resurser vi faktiskt har. Inga pengar i världen kan köpa oss ett till jordklot.

Men med hjälp av ekonomin kan vi ställa om, skapa nya möjligheter och nå klimatmålen.

”

”

Det finns ingen likhet mellan hur diskussionen förs idag och hur den fördes för ett tiotal år sen.

Det är två helt olika världar vilket är en del av varför jag idag säger mig vara optimistisk.

Klimatfrågan är nu global och de förändringar som sker och behöver ske är systemövergripande.

”

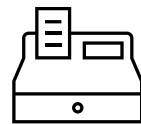
Johan Kuylenstierna, generaldirektör för forskningsrådet [Formas](#) och tidigare ordförande i Klimatpolitiska rådet, [intervjuad av Storebrand](#)

6

**Vad behöver
kommuner göra?**

Kommunerna har flera nyckelroller i klimatomställningen. Här ger vi en introduktion till dessa och lyfter några exempel.

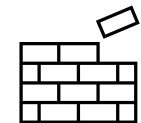
Vad behöver kommuner göra?

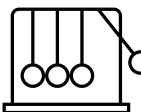
Upphandling

Samhällsplanering

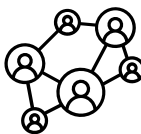
Byggande

Energi

Skolor och förskolor

Näringsliv och civilsamhälle

Kommunen som förebild och stor arbetsgivare

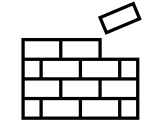
Ställ krav. Välj bort fossilt.
Styr mot smartare användning
av resurser och pengar. Följ upp!

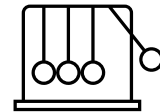
Upphandling

Samhällsplanering

Byggande

Energi

Skolor och förskolor

Näringsliv och civilsamhälle

Kommunen som förebild
och stor arbetsgivare

Upphandlingen är kommunernas viktigaste verktyg för att minska klimatpåverkan från de egna verksamheterna. Så här svarade 200 kommuner på SKR:s fråga om hur de jobbar med att minska de egna verksamheternas klimatpåverkan.

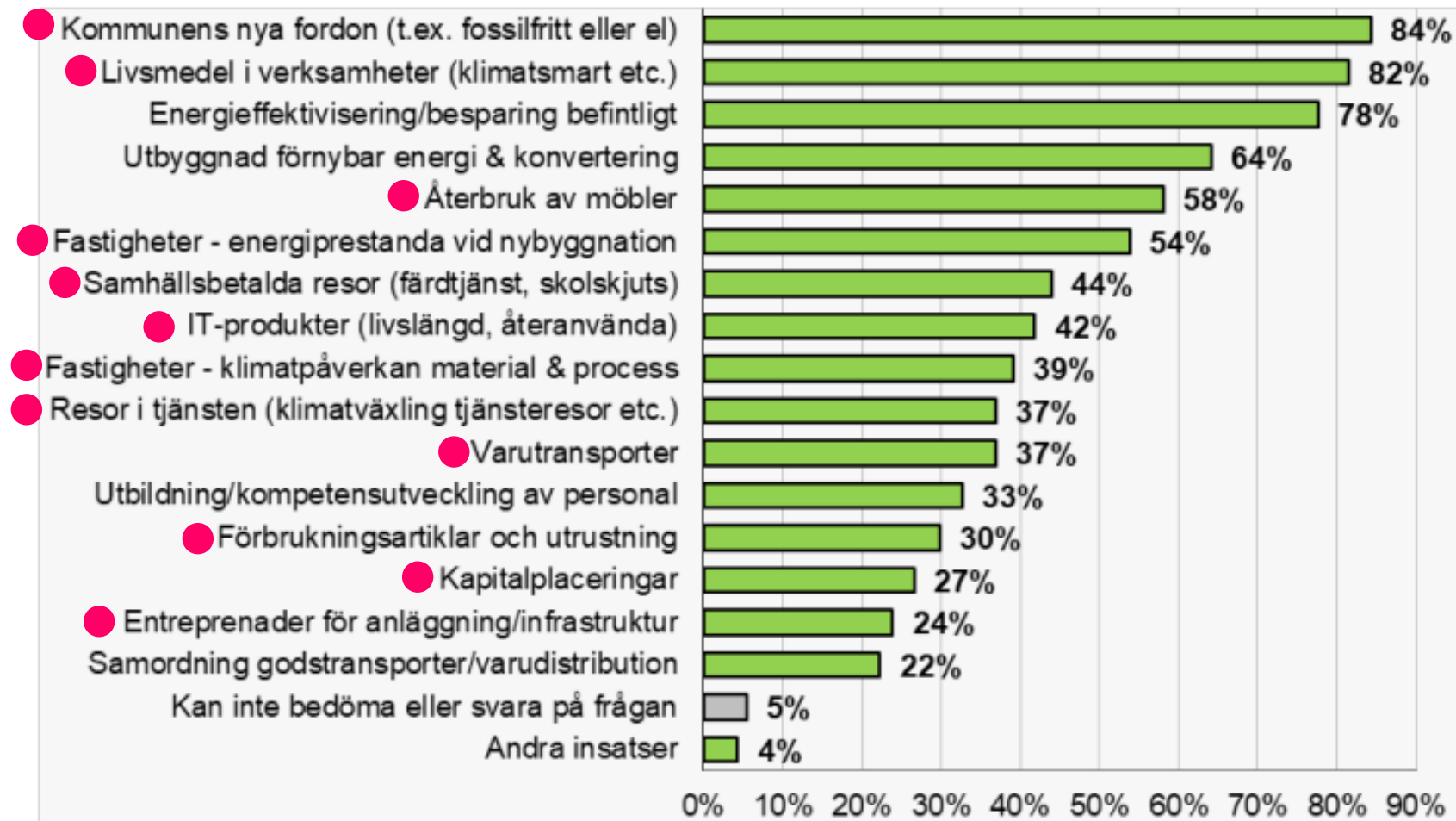

Bild: Östersunds kommun.

Det här är ett bra exempel på när upphandling används för att göra skillnad.

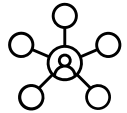
[Förskolan Öttfjället](#) i Östersunds kommun blir EU:s första elektrifierade byggarbetsplats.

Detta är resultatet av ett samarbete mellan Östersunds kommun, Fossilfritt Sverige, Volvo Construction Equipment och Skanska.

Fossilfritt Sverige har tillsammans med Helsingborg, Umeå, Uppsala, Växjö, Örebro och Östersund tagit fram sju punkter som är viktiga för att lyckas med upphandlingen som klimatverktyg. De uppmanar alla Sveriges kommuner att ställa sig bakom dessa:

Kommunens inköp inom transporter, energi samt bygg och anläggning ska vara fossilfria eller klimatneutrala 2030.

Driv på för mer samordnade klimatkrav med andra beställare i regionen. Det underlättar och minskar de ekonomiska riskerna för leverantörer som utvecklar klimatsmartare produkter och tjänster.

Avsätt tillräckliga resurser så att upphandlingen kan användas som strategiskt verktyg för att nå klimat- och hållbarhetsmål.

Prioritera uppföljning av de krav som ställs. Då gynnas inte oseriösa leverantörer och skattemedel används på ett effektivt sätt.

Driv på marknadsutvecklingen genom ambitionshöjningar under avtalstiden. Exempelvis genom krav på stegvis upptrappning eller samarbetsmodeller där beställare utvecklar nya lösningar tillsammans med leverantörer.

Använd kategoristyrning för att få ett helhetsperspektiv på hur inköpen bidrar till kommunens klimatpåverkan.

Genomför kunskapshöjande insatser med beställare och inköpare i kommunorganisationen för att stärka deras förmåga att ställa och följa upp hållbarhetskrav inom prioriterade upphandlingsområden.

Psst!

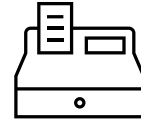
Det är en myt att kommuner inte får föra dialog med näringslivet innan upphandling. Tvärtom uppmuntras s.k. "konkurrenspräglad dialog".

Psst!

Det är en myt att kommuner inte får föra dialog med näringslivet innan upphandling. Tvärtom uppmuntras s.k. "konkurrenspräglad dialog".

... och det är en myt att upphandlingar bara utvärderas på pris. 45 % av genomförda upphandlingar utvärderas på annat än pris.

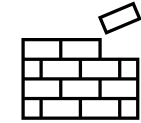
Gör det möjligt för invånarna att leva klimatsmart. Ordna levande stadsdelscentra. Prioritera gång, cykel och kollektivtrafik. Minska parkeringsytan och få in mer grönska i stads/bymiljön.

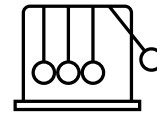
Upphandling

Samhällsplanering

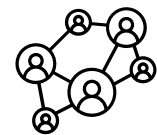
Byggande

Energi

Skolor och förskolor

Näringsliv och civilsamhälle

Kommunen som förebild
och stor arbetsgivare

Hur kan
kommuner
planera för en
klimatsmartare
vardag?

- Planera för attraktiva boendemiljöer som gynnar gång-, cykel och kollektivtrafik. Minska parkeringsytan och få plats med mer grönska.
- Barn som cyklar och går till skolan oftare är mer fysiskt aktiva, har lättare att koppla av och deras skolresultat blir bättre.
- Gående och cyklister är en stark köpgrupp. Helsingborg, Karlstad och Luleå är några exempel där införandet av gånggator gynnat handeln trots skeptiska handlare i början ([Källa](#))

Läs mer: [SKR Lärande exempel, klimat: Bygga samhälle](#)

Film: [Politiskt mod i stadsplaneringen har lönat sig i belgiska staden Ghent.](#)

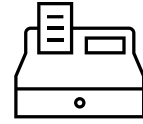
Vad kan kommuner göra för att bädda för bra laddinfrastruktur?

- Bygg ut hemmaladdning för boende i allmännyttan
- Stötta husägare, bostadsrättsföreningar, privata fastighetsägare och företag, genom energi- och klimatrådgivare.
- Ha en strategi för hur kommunen ska främja utbyggnaden av laddinfrastruktur.
- Var proaktiva: Ha en plan för att upplåta mark till näringslivsaktörer som vill bygga publik snabbladdning utmed större vägar.
- För en dialog med näringslivsaktörer och elnätbolag om lämpliga lokaliseringar.
- Börja med att installera enstaka laddplatser på varje laddstation och förbered för att fler enkelt kan installeras när efterfrågan ökar.
- Ställ krav i upphandlingar.

Källa: [Vägen till laddinfrastruktur i din kommun](#) (Biodriv Öst)

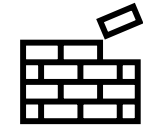
Vad behöver kommuner göra?

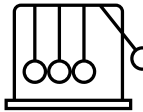
Upphandling

Samhällsplanering

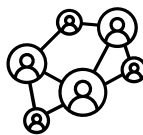
Byggande

Energi

Skolor och förskolor

Näringsliv och civilsamhälle

Kommunen som förebild
och stor arbetsgivare

Tillväxtkommun? Var tydlig med era klimatmål i er kommunikation med byggbranschen. Visa att de behöver bidra till att ni når målen.

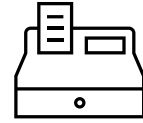
Uppsala kommun presenterar vid markanvisningstävlingar kommunens hållbarhetsvision och fullmäktiges mål. Sen tävlar byggherrarna på bästa hållbarhet och kvalitet. Det hela konkretiseras ytterligare i en byggherredialog.

Växjö kommun skriver i sina ägardirektiv till de kommunala bolagen in krav om trä, energi, Miljöbyggnad silver och produktion av förnybar el.

Södertälje kommun ställer i exploateringsavtal krav på att exploatören ska redovisa hur byggavfall ska hanteras. I avtalet står det att exploatören ska följa kommunens avfallsplan där ett av målområdena handlar om bygg och rivningsavfall.

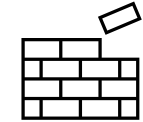
Peka ut områden som är lämpliga för vind- och solkraft. Undersök möjligheter att ta vara på spillvärme. Jobba för att få nätets kapacitet att räckta längre.

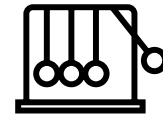
Upphandling

Samhällsplanering

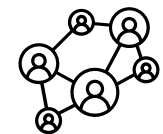
Byggande

Energi

Skolor och förskolor

Näringsliv och civilsamhälle

Kommunen som förebild
och stor arbetsgivare

Hur kan er
kommun bidra
till en hållbar
och robust
energi-
försörjning?

- Var proaktiva: Peka ut områden som är lämpliga för vindkraft, så snabbas processen på.
- Kanske finns det spillvärme från anläggningar som ni kan ta vara på som lågtempererad fjärrvärme?
- Underlätta och möjliggör elektrifiering.
- Jobba med vätgas, lagring av energi och effektflexibilitet.
- Mycket lantbruk i kommunen? Samordna biogassatsningar!

Luleå Energi initierade rundabordssamtal med lokala nyckelaktörer för att bättre optimera effektbehov, elnätsutbyggnad och användning av restenergier. I samtalen deltog kommunen, Luleå Energi, elintensiv industri som finns och vill etablera sig i kommunen, Svenska Kraftnät och Vattenfall Eldistribution.

I samtalen har industrin delat med sig effektbehov för att tillsammans med elnätsbolagen "pressa luften ur systemet" och optimera elnätsutbyggnaden. Som ett resultat har på kort tid 1 000 megawatt frigjorts (motsvarar effekten i en svensk kärnreaktor).

Nästa steg är att hitta lösningar för ökad flexibilitet – att lokala industrier kan stötta elsystemet och varandra genom att anpassa produktionen och dra ner sin elförbrukning och sitt effektbehov när systemet är högt belastat.

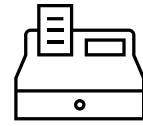

OGH GENOM ATT ADDERA LAGRING

SVENSK SOLENERGI

Film: [Energigemenskaper](#) (Svensk Solenergi)

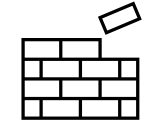
Vad behöver kommuner göra?

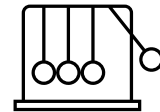
Upphandling

Samhällsplanering

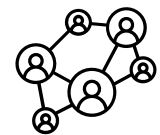
Byggande

Energi

Skolor och förskolor

Näringsliv och civilsamhälle

Kommunen som förebild
och stor arbetsgivare

Klimat ingår i läroplanen, men ni kan göra mer. Hjälp skolköken att laga god, klimatsmart mat som serveras i en trevlig måltidsmiljö. Engagera elever, kockar och rektorer i arbetet.

Så här kan ni
jobba med
klimat utifrån
läroplanen

- Ge skolornas kockar förutsättningar att laga god, klimatsmart mat och servera maten i en trevlig måltidsmiljö. Engagera elever, kockar och rektorer i arbetet.
- Ordna cykla- och gå till skolan-tävlingar.
- Hitta elevernas engagemang med spel, exempelvis det forskningsbaserade kortspelet [Klimatkoll](#) som hjälper spelarna att förstå hur det vi konsumerar i vardagen påverkar klimatet.

Film: [Tullängsgymnasiets restaurang i Örebro](#)

Svensk odlade baljväxter som
bönor, ärtor och linser är

- proteinrika
- mångsidiga
- hälsosamma

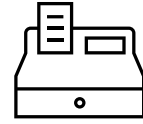

Film: [Foodjams](#)

Samla det lokala näringslivet kring kommunens mål och visioner. Hjälp dem med kunskap och koppla ihop de som kan ha nytta av att samverka. Jobba med föreningar som vill få igång delningsekonomin. Stötta initiativ som vill engagera fler i omställningen.

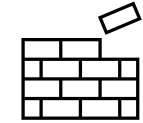
Vad behöver kommuner göra?

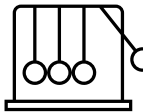
Upphandling

Samhällsplanering

Byggande

Energi

Skolor och förskolor

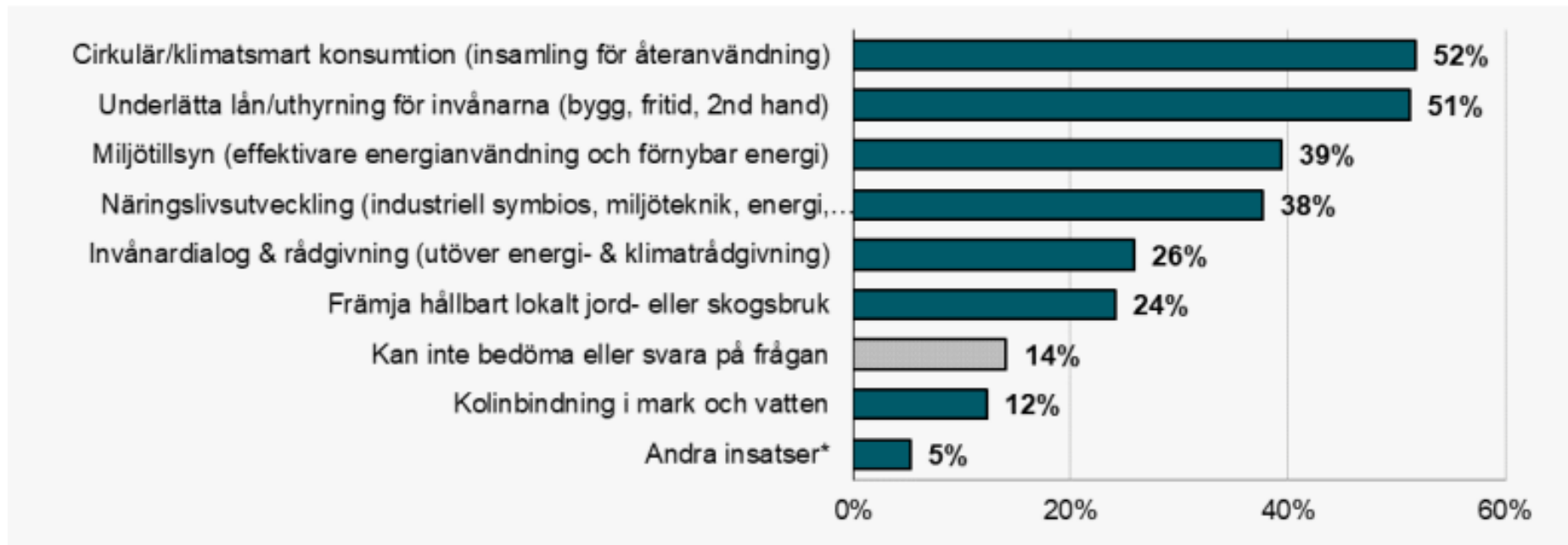

Näringsliv och civilsamhälle

Kommunen som förebild och stor arbetsgivare

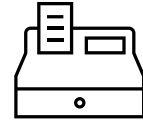
Så här svarade 200 kommuner att de jobbar med åtgärder för att underlätta omställning för näringsliv och medborgare ([SKR:s klimatenkät 2023](#))

Film: [BBC:s reportage om ReTuna återbruksgalleria](#)

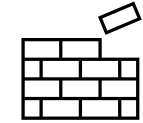
Vad behöver kommuner göra?

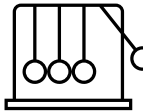
Upphandling

Samhällsplanering

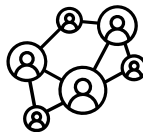
Byggande

Energi

Skolor och förskolor

Näringsliv och civilsamhälle

**Kommunen som förebild
och stor arbetsgivare**

Gör medarbetarna delaktiga i arbetet att minska klimatpåverkan. Gör det lätt att ta sig till jobbet på hållbara sätt. Berätta om framgångar!

- Utbilda era medarbetare och gör dem delaktiga i arbetet att minska kommunens klimatpåverkan.
- Ta vara på idéer som finns i verksamheterna
- Gör det lätt att cykla och resa kollektivt till jobbet.
- Ha klimatsmarta policys för resor i tjänsten, kost, inköp, gåvor, m.m.

...och kom ihåg att
uppmärksamma
och fira
framsteg!

Lär av andra, härma och
jobba tillsammans!

Gå ihop med andra kommuner – fråga och lär av varandra. Det finns MASSOR av bra som gjorts som kan göras hos er också.

Påverka tillsammans!

Vi behöver också agera tillsammans för att förändra nationella regler, planer och styrmedel som begränsar kommunernas handlingsutrymme att minska sin klimatpåverkan. Klimatkommunerna identifierar utmaningar och ger förslag på lösningar som kan skynda på Sveriges klimatomställning genom att minska vår klimatpåverkan.

Bra jobbat! Nu är du klar med del 1 av fortbildningspaketet och redo att ta dig an samtalsfrågorna tillsammans med dina kollegor.

I del 2 kommer vi sedan att fokusera på:

- hur ni kan få fart på omställningen i er kommun.
- erfarenheter och lärdomar från Klimatkommunernas medlemmar.

Vill du veta mer?

- [Skriv gärna upp dig på Klimatkommunernas nyhetsbrev](#) om du inte redan prenumererar på det. Vi finns till för att hjälpa dig och dina kollegor i omställningen.
- Kunskapsbank, [klimatguide för kommunpolitiker](#), remissvar och mycket mer finns tillgängligt på www.klimatkommunerna.se